

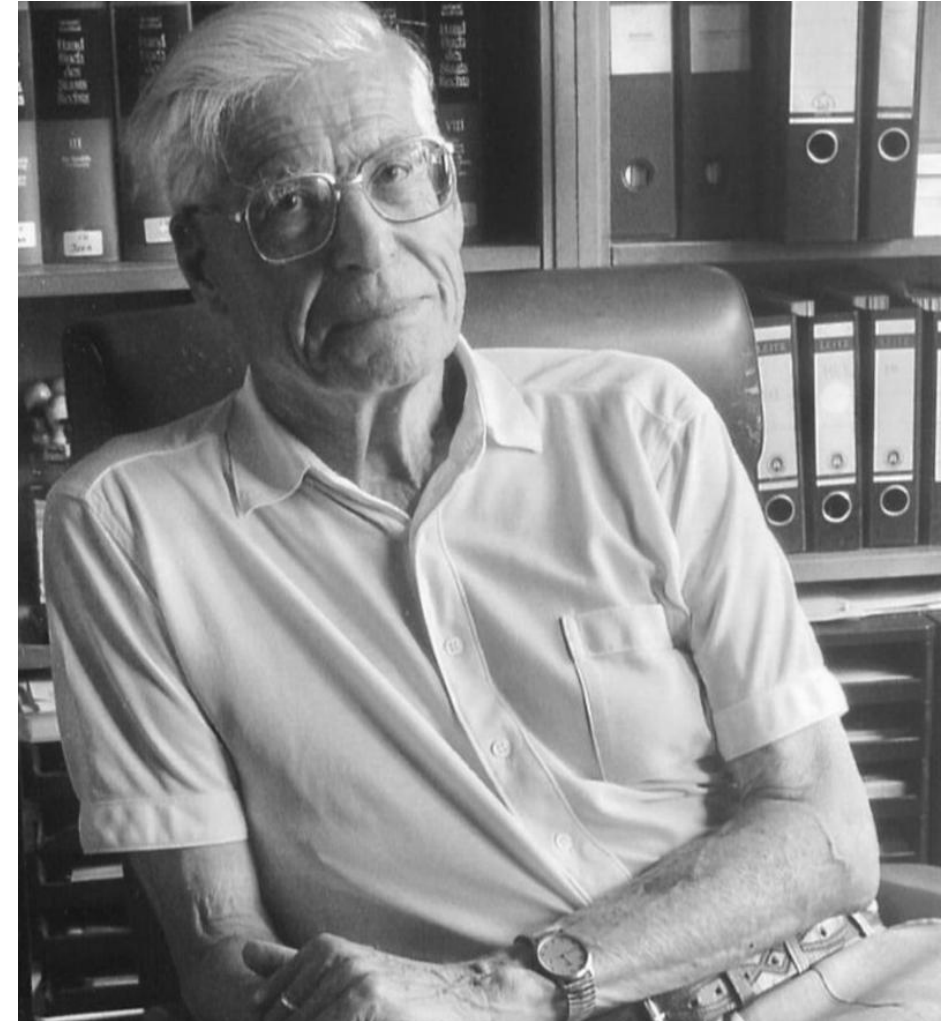
Hogyan működtethető a jog? (jogi metodológia)

Jog és állambölcselet II. Jögbölcselet

10. előadás

A „jogi metodológia” kettős jelentése

- **Tágabban:** jogi intézményrendszer egészének működtetésére való képesség és az ezt szolgáló ismeretek
- **Szűkebben:** (mi csak ezzel foglalkozunk): a jogalkalmazás módszertana („juristische Methodenlehre”, „legal method”)
- Az esetre **érvényes jog megállapításának** művészete – tételezi, hogy van egy jogi szöveg, és nem foglalkozik azzal, hogyan keletkezett.

Rheinhold Zippelius, a legnépszerűbb német „Methodenlehre” szerzője

Deduktív módszer (szillogisztikus módszer)

- A döntés = logikai következtetés.

Premissa maior/felső tétel (jogszabály szövege)

→ aki mást megöl, emberölést követ el,
és meg kell büntetni

Premissa minor/alsó tétel (tényállás)

→ x megölte y-t

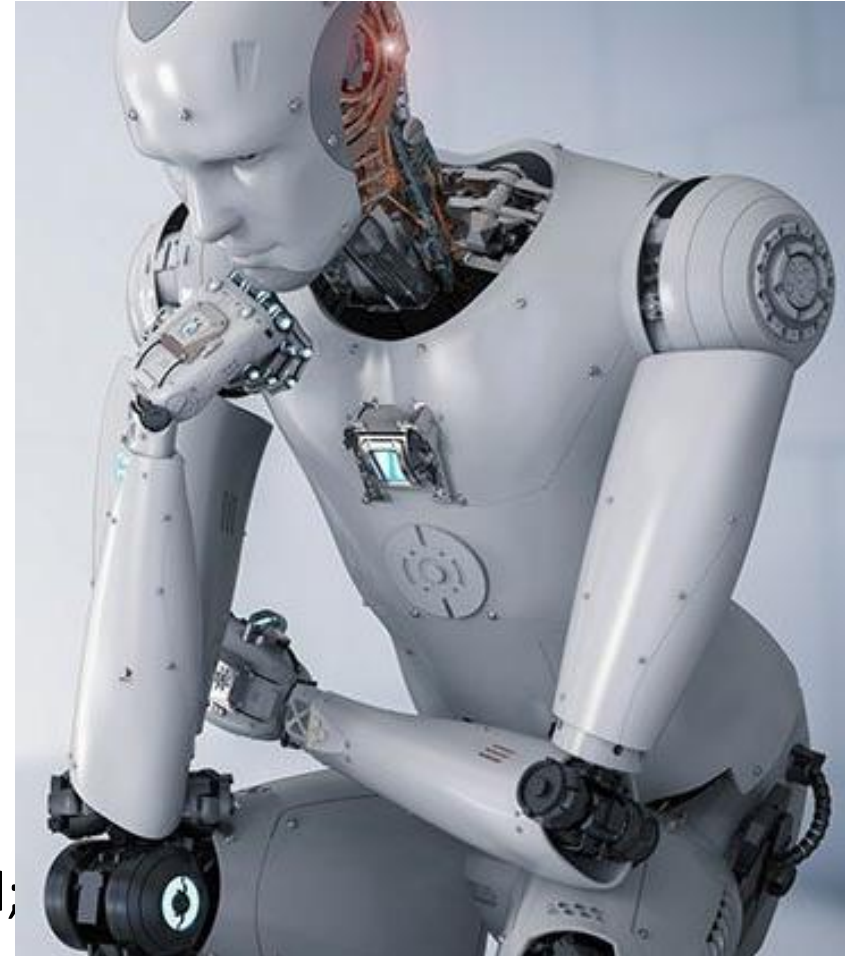
Konklúzió: → X-et meg kell büntetni ... emberölés miatt

- Ezen elmélet szerint a jog nem is döntéshozatal, hanem kényszerítő logikai törvények alkalmazása a tényekre.

A deduktív módszer kritikája

- Ha ez így lenne: „ítélkező automata”
- Sőt: nem lennének jogviták, és emiatt jogászok sem.
- Miért nincsen így:
 - Felső tétel (jogszabály szövege):, nem igaz, vagy hamis, hanem érvényes vagy érvénytelen; a vonatkozó szabályt ki kell választani (jogi **minősítés**) a jogszabály szövege az eset fényében **értelmezésre** szorul; Pl. az „aki mást megöl” dilemmái
 - Alsó tétel (tényállás): a tényállás szövegét meg kell állapítani. **Bizonyítási** problémák: a tényállás csak elbeszélések, tárgyi bizonyítékok, stb. formájában áll rendelkezésünkre, nem úgy, hogy „besétál” a bíróságra
 - Konklúzió levonása: Nem automatikus folyamat – büntetéskiszabás – mérlegelés – diszkréció esetei, (-hat, -het), méltányosság alkalmazása

Az argumentatív módszer

- A deduktív módszer elképzelését a **felvilágosodás** szülte: hatalommegosztás + racionalizmus (ellenőrizhető döntés)
- Ezt megelőzően : a jog az **igazságosság megteremtésére** irányuló heroikus emberi vállalkozás
- Ebben egyenlő szerep jut a jog megalkotójára és **alkalmazójára**
- A feladat: **igazságos döntést** hozni, amely nem eleve adott a jogszabályok szövegében – meg kell találni.
- Attól, hogy a jog nem axiomatikus rendszer, még **nem irracionális** – vannak elemek, amelyek korlátoznak bennünket.
- A **helyes döntés** kialakítására és igazolására törekszik, a neki megfelelő módszer segítségével – **argumentatív** módszer
- Indukció, dialektika, retorika, hermeneutika, topika – Arisztotelész.
- **Dialektika** – igazság elérésére törekszik, de nem a teljes bizonyosságéra.
- A módszer: **győzés a meggyőzés révén** (agón)

Görög-perzsa párharc ábrázolása egy görög vázán (Kr. e. 5 sz.)

Az érvelés technikája

Az érvelés három fázisa:

- Érvelés **kiindulópontja**: ami nem tehető vita tárgyává.
De gyakran a jogvitákban éppen a másik rossz kiindulópontjait vitatjuk
Lehet:
tény: a valóságra vonatkozó igaz kijelentés;
igazság: a tények összefüggéseire vonatkozó kijelentés;
vélelem: a valóságra vonatkozó, tényként elfogadott kijelentés
- Érvelés **menete**: argumentáció technikái:
asszociatív technikák,
disszociatív technikák,
nevesített argumentumok
- **Következtetés**: nem igaz/hamis, hanem meggyőző (vagy nem az)

Az esetmódszer

- Alapvetően **analógiás** – a hasonlóról a hasonlóra történő következtetés módszere.
- „Reasoning from case to case” - esetről esetre történő érvelés
- Az egyes esetek hasonlítanak egymásra, de azonosak sosem lehetnek.
- Az esetekben alkalmazott jog(következmény)nek hasonlónak kell lennie
- Az érvek hálózat-szerűen rendeződnek és kerülnek az egyik döntésből a másikba
- Stare decisis, ratio decidendi (vs obiter dicta) , art of distinguishing, overruling
- A ratio decidendi egyszerre tartalmaz tény-elemet, és szabály-elemet.
- Folyamatos átértelmezésnek van kitéve, nem vesz fel kanonizált nyelvi formát
- A nehézség a releváns hasonlóság megtalálása: olykor hétköznapi értelemben szó sincsen hasonlóságról, csak „normatív” hasonlóságról. (Pl. Két semmis szerződés)

